

SZÉKESFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A fejérmegyei gazdasági-egylet, iskolatanács és a fejérmegyei tanítók egyletének közlönye.

Megjelen minden vasárnap.

A lap ára

házhöz hordással vagy postán küldve:

Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Hirdetmény

a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 kr-ért igrtattatik be.

1871. augusztus 13-án.

7. szám.

II. félévi folyam.

A lap szellemi részét illető közlemények „Székesfejérvár“ szerkesztőségéhez, — belváros, szt. István-utca 176. — küldendők.

A lap ára, hirdetmények és a hirdetményekérti díjak a „kiadó-hivatal“
Klökner Péter könyvkereskedésében vétetnek fel.

Nyilttérbeni közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

A szerves élet haladása, s a fajok kihalása.

Irtá Rónay Jácint. *)

A szerves élet haladását s a fajok kihalását, maga a természet jegyezte fel azon szikla-lapokra, melyek betűit, földünk egymásra boruló rétegeiben, a megkövült növény- és állatmaradványok, a növények le nyomatai s állatok lábnyomai képezik.

A véletlen megőrizte a multnak e kincseit, hogy az el elpusztult szerves lények hamvai közt emlékül álljanak s hirdessék a földi élet őstörténelmét.

E megkövült emlékek nyomán, három nagy korszakon, első, második és harmadrendű képleteken küzdötte magát keresztül a szerves élet, míg végre a negyedik korszakba jutott, mely a jelen természetet közvetlenül megelőzte, s melynek özvívzi lerakódva nyáiban ismert, minden esetre rokon világban leljük magunkat.

Hogy a szerves élet haladásáról, s különösen a fajok kihalásáról, eddigi földtani vívmányaink alapján, szólhassak, szabadjon, bár értekezésem szűk körre van szorítva, néhány szóval az ő élet korszakairól megemlékeznem.

Elsőrendű képletek.

Az elsőrendű képletekben megkülönböztetjük a sziluri, devoni-, kőszén- és perm-korszakot.

I. A sziluri-korszak.

A sziluri-szirtek Európában, Ázsiában, Amerikában, mindenütt hol felfedeztetek, eddigelé csak tengeri életre tesznek tanúságot; tengeri moszatokat, szabad szemmel láthatatlan ázalék-férgeket, száron csúgú vagy sziklákhoz tapadó növény-állatokat, kagylókat, csigákat lelünk mindenütt; s az izállatok köréből a merevszemű, három egymásba ereszkedő lemezzel borított trilobitákat és a rákfajok első képviselőit, a pterygotusokat. Édesvízi növények és állatok, vagy egykori folyamagyak maradványait e korszakból még nem ismerjük; csak a sziluri-képletek színén jelentkező szárazföldi növények és halesontok töredékei, s még mindig kérdés, ha ez időben a szárazföld felmerült-e a világtengerből; de azt tán állíthatjuk, hogy történtek fenékemelkedések, hogy léteztek sekélyes tengerek, mert léteztek már oly kagylófajok, melyek mély tengerben nem élnek.

II. A devoni-korszak.

A puhányok világát, mert méltán ennek nevezhetjük a sziluri életet, a devoni képletekben követte, a halak világa. Itt, a moszatok mellett, találunk már harasztokat, s virágtalan toboztermő korpafüveket. A gyönyörű idomzataikban, rózsákhoz, liliomokhoz . . . hasonlító növény-állatok éltek a devoni-korszakban is; de azon nyolczszáz fajtából, mely a sziluri szirtekből ismeretes, alig lelünk már száz fajt, mely az ősökkel ismeretes, a kihaltakat új fajok pótolják; hasonlót tapasztalunk, ha nem is oly nagy mérvben, a puhányok közt; míg a nevezetes trilobiták, egy-két új faj mellett, észrevehetőleg gyérülnek; de bekövetkezett a halak uralma, mely e kor tengereiben, a főleg szögletes pikkelyű (ganoid) s a páncélos (plakoid) halfajokban, messze terjedt. A devoni-korszakban határozottan feltűnt már a szárazföld, tanúsítja ezt a növényzet, s a kisikált kavicsok, melyek nyomán, helyenként az egykori tengerpartok is felismerhetők; sőt igen valószínű, hogy a keleti és nyugati világrész már elkülönözve állt; mert ha vannak is az amerikai és európai devoni halfajok közt megegyezők, a nagyobb szám eltérő s kizáró sajátja a két világrésznek, míg Euró-

pában az élet elszigeteltsége, s a szirtek feltűnő eltérése arra látszik mutatni, hogy itt a devoni-korszakban nagyobb continens nem létezett, hanem kisebb-nagyobb szigetsoportozatok képeztek e világrészt.

III. A kőszén-korszak.

A devoni szirtek fölött, a kőszén-képletek területén el, melyekben az ő sziluri élet sajátosságai mindinkább tűnedeznek; a devoni fajok még mindig diszlenek, s új és új alakokban mutatkoznak, a tengerek urai itt is a ganoid és plakoid halak; de az új fajoknál feltűnő a támadó és védő fegyverek hatalma: a szuronyos halak (gyrakanthus, pleurakanthus . . .) s az élesogru rhizidusok, melyek a legvadabb afrikai krokodillal megmérkőzhetnek vala, félelmes zsarnokai lehettek e kornak. Mi a devoni világban kétes. 1) itt bonyos, a kőszén-képletekben éltek már hullók: tanúsítják ezt a hajnal gyík (eosaurus) épen lelt lábnyomai, s az első- és ősgyík (protosaurus, archeosaurus) megkövült váztöredékei. De nem az állat-élet képezi e kor jellemző sajátosságát, hanem azon dús növényzet, melyhez hasonló földünk színén még nem létezett. Itt leljük, a kőszén-rétegek setét tömkelegében, a 30 lábnyi magas harasztokat, a 60 lábnyira emelkedő korpafüveket, a hatalmas lepidodendron, sigillaria, stigmara . . . fákat, melyek megkövülve, megszemesedve, jelenkori haladásunk egyik jelentékeny tényezőjét idézték elé, a kőszénkor dús növényzete arról tesz tanúságot, hogy ez időben az éghajlati eltérések nem tűntek fel oly élesen, mint később, s hogy a magasabb fokú hőmérséknek általánosabbak kellett lennie, mert keleten, nyugaton, még a földszarkok közelében is, a növényzet ugyanaz; míg a növényfajok természeté és megszemesedése, mi csak vízben képzelhető, arra mutat, hogy a már nagyobb terjedelmű szárazföldön, tán országokat borító mocsároknak és ingoványoknak kellett léteznie s hogy az ő erdőket ragadozó folyamatok hasíták keresztül, melyek a növényzetet magukkal sodorva, hordványaikban el-eltemették.

Ilyen volt fővonalaiban az elsőrendű képletek élete, azon élet, mely ő, eredeti alakával, a kőszénre terülő új- vörös-homokkő ágyazataiban, a perm képletekbe temetkezett, s ezek által különböztetik el a második nagy korszaktól.

Másodrendű képletek.

A másodrendű képletekben megkülönböztetjük a trias, a jura s a kréta korszakot.

E korszakok életéről általában azt jegyzem meg, hogy valamint a saját szerű, s a maga nemében egyetlen sziluri élet, helyt adott a devoni és kőszén szerves lényeknek, ugy a másodrendű képletekben, minden előtt a kőszén legjellemzőbb növényeit, a stigmariákat, lepidodendronokat, sigillariákat látjuk a pályáról lemaradni; s már a triasban cykadoeákkal találkozunk, e törpe pálmához hasonló növényekkel, melyek mindenütt a meleg éghajlt követték, messze terjedve magában Európában is, míg végre innét kiszorultak, s jelenleg csak a tropikus Flóra közt diszlenek. A cykadocák mellett új haraszt-fajokat, toboztermő s cyprusokhoz hasonló fákat lelünk. A kréta képletekben tovább haladott a természet, itt már erdei fákat: tölgyet, bükköt, nyár-, hárs-, vaddió-, fűzfákat . . . s pálmákat nyomozunk.

Mi az állat-életet illeti, a növény és sugár-állatok jelenkeznek ugyan új fajokban, de annyira nem szaporodának el mint a multban; annál változatosabbak a kagyló- és csigafajok, s ezek közt a törídomu belem-nitek, s az ammonit csigák, melyek, kezdve a néhány hüvelyknyi nagyságtól, három lábnyi átmérőig, vagy 800 fajtban éltek, s e korszakon túl, csak megkövülve, mint ásatagok tesznek tanúságot a multrol.

1) Még mindig kétes, ha az Elginféle homokszirtek, melyekben az első hullóváz (telorpeton elginense) találtatott, a devoni képletekhez sorolandó-e?

Az izállatokat, rendszeren csak egyes töredékek után ismerjük, de ezekből kétségtelen, hogy hernyó-, bogár-, kukac- és valódi rákfajok léteztek.

A halak körében még mindig ganoid- és czápafajokkal találkozunk; a rendkívüli páncélos halak egymásután tűnedeznek, s a jelenkori halfajok mindig sűrűbben jelentkeznék.

Azonban e korszak legnevezetesebb lényei a hullók, melyek legnagyobb része, eltérőleg a mostaniaktól, vízi természetű volt. Ide soroljuk a sima bőrű és teknős békákat, s a tengeri gyíkokat.

Nem czélom, e rendkívüli lények részletes történelmével foglalkozni; azért csak röviden érintendem a legkiválóbb fajokat. Az óriás békafajok közül nevezem a labyrinthat, mely kezdetben csak emberkéhez hasonló lábnyomok után ismertett; de most már, a talált váztöredékek után, vagy 12 fajt soroljuk fel e halpikkelyekkel borított nevezetes lényeknek. A tengeri gyíkok elágazó fajai közül, emlitem a 16 egész 20 lábnyi hosszú, krokodilhoz hasonlító, de halparákkal uszó ichtyosaurust; a szinte parás, de strucz madárra emlékeztető hosszúnyaku plesiosaurust, s a hártya-szárnyakkal repülő pterodaktylus gyíkot . . .

Ily lények uralgtak a másodrendű képletek tengereiben, s ha a véletlen fel nem fedezi őket, lételöket soha tán még csak nem is gyanítjuk vala; de ezzel nem volt még befejezve a második nagy korszak élete, mert a jövőnek előhírnökei itt is, mint minden nagyobb korszak végén feltűnnek; így találkozunk madarakkal, erszényesekkel, sőt emlősökkel is; igaz, hogy e lényeket többnyire csak a puha homokban hátramaradt, s később kővé szilárdult nyomok után ismerjük; de ez egyelőre kétségen kívül helyezi lételöket; míg az emlősökről fogak, s egyes csonttöredékek tesznek tanúságot: ilyen az Északamerikában lelt gyors vadállat (dromatherium), s a Würzburg közelében talált parányi ragadozó (mikrolestes).

Harmadrendű képletek.

A harmadrendű képletekben is három korszakot állítunk fel, az eoken, mioken és plioeken korszakot. Ezen elnevezésre, az újabbkori kagylók feltűnése adott alkalmat.

Az eokenben (az új élet hajnala), 100 óskagyló közt 5—10 ig már jelenkori.

A miokenben, az újabb, most is élőfaj még kevesebb s 100 közül 10—40 ig jelenkori.

A plioekenben, az élőfajok száma nagyobb, mint a kihaltaké, s 100 közül 40—90-ig jelenkori. 2)

Az eoken képletben a pálmák, oly magasságban is mint Magyarország, Lengyelország . . . messze terjednek; magában Angliában 13 pálmafajt ismerünk e korból; általában az eoken növényzet, meleg éghajlat jeleit viseli: Tirolban például, 180 fajtól, 55 ausztráliai, s 23 tropikus rokonságot tanúsít. A mioken képletben, a pálmák észak felé gyérülnek, s már oly magasságban mint Anglia, Porosz- és Lengyelország nem igen mutatkoznak. A plioeken képletben a növényzet, bontakozva tropikus jellegeiből, mindinkább beleolvad a jelenkori Flórába.

Az állat-élet legalantabb képviselői közül, a kréta képletből átszármazott rhizipodák, jelentékenyen szerepeltek a harmadrendű képletekben is; különösen figyelemre méltók az eokennek sajátosság pénzidomu mumulitái, melyek e képletben helyenként rétegeket képeznek.

A halak körében, az ő ganaidákat alig leljük már 12 fajtban, s mindinkább terjednek az ugynevezett teliost halak, vagyis azon fajok, melyeknél a porczogó váz egészen megszontosodik.

A második nagy korszak rendkívüli hullóit, a harmadrendű képletekben, a jelenkori krokodilok ősei

2) Több mint 30 éve, hogy ez elnevezések indítványba hozattak, azóta a kagyló-százalék helyenként változott; de mivel az arány a kihalt és élőfajok közt általában áll, a korszakok ez elnevezése még mindig használtatik.

*) Nagy hazánkfiának e maradandó becsü értekezését, szilváros közönsége iránti kegyelethől mi voltunk szerencsések megnyerhetni. Fogadják szerző ur a közönség nevében is hálás köszönetünket. Szerk.

váltják fel; az első kigyót eddigé az eokenből ismerjük; e képlet adja Európában az első, tüzetesen meghatározható madárfajokat is, melyek kezdetben a párisi medenczéből kerültek, s a pelikánok, vércsék, fűcánok és baglyok... körébe tartoznak. Itt a kréta-tenger e mélyedésében, mely fölött Páris áll, lelte Cuvier az első vastag bőrtüket: a mostani sumatrai tapira emlékeztető palaeotheriumokat, s a fegyvertelen aenaplotheriumokat....

Az óriás mastodonok és mammothok, az elefántok e hatalmas ősei, valamint az ő-szarvasok, dinotheriumok és majmok, főleg Európában, a harmadrendű képletek uralgó lényei; míg a ragadozó husevők, az oroszlánok, tigrisek, hyenák, medvék... legsűrűbben a harmadik korszak rétegeire terülő negyedrendű, vagy özvizi halmazokban találhatunk; itt már ismert világ áll előttünk, a ragadozók és vastagbőrűek utódai most is élnek, azon különbséggel, hogy némely ősfajok, nagyságban messze túlhaladták a későbbi ivadékok vagy rokonokat. A mammoth, kétszer nehezebb lehet a jelenkori legnagyobb elefántnál; az irlandi ősszarvas (Megaceros Hibernicus) túlköztől 11 lábnyi magas volt; a negyedkori európai tigris (Machaerodus) felülmulta a bengáliai tigrist; az Ausztráliában kihalt erszényesek, valamint az európai barlang-medvék és hyenák, szinte túlhaladták a jelenkori legnagyobb fajokat... Egy sajátos azonban az állat-élet elosztásának, mely a külön világréseket most jellemzi, meg volt már az ős időkben, s ez az, hogy földünk keleti része a negyedik korszakban is, mint jelenleg, feltűnően a husevők, Északamerika a fűevők, Délamerika a fogatlanok, s Ausztrália az erszényesek hazája volt.

(Folytatása következik.)

Megyei.

Felhívás! Több, a megyei szervezéssel egybe-függő s egyéb nagyfontosságú ministeri leiratok elintézése céljából, Főispán ur ő nagyméltósága megbízása folytán f. évi aug. hó 21-ik napjára (d. e. 10 órára) rendkívüli bizottmányi közgyűlés hirdet-tetik, melyre a t. cz. bizottmányi-tag urak tisztelettel megjelenni kértnek.

Sz.-Fejérvárott 1871. aug. 2-án.

Szűts m. k., I-ső alispán.

A közgyűlés tárgyai:

1. Honvédelmi m. k. ministerium folyó évi Junius 23-án 18688. sz. a. kelt leirata folytán — a lovaskato-naság állandó elhelyezése céljából építendő laktanyák tervelése tárgyában — alakítandó helybizottságok meg-választása.
2. Belügyi m. k. minister leirata, a legtöbb adót fizetők (virilisták) névsorának az 1870. XLII. tczk. 22. 23. 24. §§. értelmében elkészítése iránt.
3. Igazságügyi m. k. minister leirata, a kir. bírósá-gok elhelyezésére megkívántató előmunkálatok tárgyában.
4. Ugyanazon minister leirata, a megye területének — a már megállapított 5 járásbíró-ság között leendő beosztása iránt készített javaslat tárgyában.

Szentiványi földüregek.

Fejérmegye szélén, közel D.-Földvárhoz, fekszik Alsó-Szt.-Ivány, most jelentéktelen pusztá, egykor falu.

Mint a talált emlékek mutatják, hajdan e hely népes falu lehetett, mit nemcsak itt ott talált emlékek s száj hagyományok de ásatások is bizonyítanak. Egy évtizeddel ezelőtt tek. Modrovich Elek földbirtokos ur családja számára a jelenlegi temetőben sirboltot készítetvén, ásatás közben nagy kőveket, alapkő maradványokat találtak, melyek nagyszerűségeket tekintve, hihetőleg valamely régi épület, talán várkastély, zárda vagy templom romjai lehettek; melyeket a munkások még nagy erőfeszítéssel sem bírtak ki-mozdítani helyökből. Helyi monda szerint a törökök, mások szerint a rácok elől menekülvén, a földnépe a templomból — mert monda szerint e helyen a falu temploma állt — harangokat egy e helyhez nem messze eső, jelenleg is fenlevő kutba dobta.

E mellett mint említém számos emlékek tanus-kodnak a hely régiségéről; nemcsak Magyar Kálmán, Zápolya János, II. Rákóczy Ferencz korabeli érkek, néhol embersont maradványok, de római pénzék s emlékek is meglehetősen számmal lehetők itt. A har-minczas években Jankovics birtokán egy kő koporsót találtak, melyben a rajt levő jelek után itélve Aurelius római császár leánya nyugodott, mely koporsó boldo-gult Jankovics Miklós nagynevű tudósunk által a magyar nemzeti muzeum tulajdona lón. Ezenkívül határában több száz kunhalom — mások szerint romai sir létezik; melyek közül egy tek. Modrovich Elek helybeli birtokos ur által felásatván, benne hamuval telt urna találtatott. Ez kétségkívül arra mutat, hogy e hely már a romaiak előtt is ismeretes volt.

Későbbi története homályos, némi adatok nyomán állíthatjuk, hogy a Szent-Iványi család bírta. Nagy Iván igen jeles művében így emlékezik meg e családról: „A (Székes) Fejérmegyében fekvő Szent-Iványi hely-

ségről szintén írta nevét hasonló nevű család, mint oklevelek bizonyítják a nélkül, hogy ez és a Liptó megyei vagy erdélyi szent-iványi család közös vérség volt volna.“ Ugyanezen jeles író szerint 1326 körül már említés tétetik ily nevű családról. Mikor halt ki e család, ezután ki bírta, bizonytalan. A mohácsi vész után rácok telepedtek itt le, mai napig is láthatók a putrik s házak nyomai, hol a rácok laktak. Hihetőleg Battyán János tüzte el őket e vidékről. Némelyek szerint később, midőn a Rákóczy forradalom leviharzott, több rác jött ide, kik mint mondták, atyáik által elásott kincset kerestek.

Éjszak-keletre, a falutól Duna-Földvárra vezető ut mellett, néhány hegyből álló hegycsoport terül el. melyek közül az elsőn a Szluha család kápolnája, sirboltja áll, az utolsóban pedig azon nevezetes földüregek vannak, melyekről e cikkemben szólni óhajtok. Hibá-san nevezi e hegyet Zách József monographiájában „Kancza“ hegynek, mert az első, az általam már em-lített bírja e nevet, a Széchenyi-ünnepély óta (tartatott 1860. apr. 8-án) pedig Széchenyi hegy nevet. A hegy t. i. melyben a földüregek vannak, kopár terméketlen, néhány évtizeddel ezelőtt nyugati oldala még szőlővel volt beültetve s tetején épület-romok láthatók. A hegy délnyugati oldalán van a barlang nyílása, mely jelenleg igen roszkarban tartatik, s csak négykézláb mászva lehet bejutni; mihelyt a nyíláson bejutunk, egy szobába lépünk, hol hasonló három nyílás van, bármelyik nyíláson megynünk tova ismét egy szobába jutunk, melyen ismét három nyílás van, s ez így megy tovább. Némely szobák kivannak meszelve, némelyekben azonban csak fehér keresztet vannak festve a falra. Tek. Németh Pál, volt helybeli birtokos ur, egy társaság élén huszon-egy ily szobán keresztül haladva, egy hosszú folyosóra találtak, melyből azonban visszatértek. Mások más irányban haladva, nem akadtak ily folyosóra. Ha a hiteles elbeszélésekből következtést akarunk vonni, nyil-tan állíthatjuk, hogy e barlang több ezerekre menő szobát rejt kebelében, melyekben való haladás kötel s fákllya nélkül veszélyes jár. Némelyek állítása sze-rint még egy másik nyílás is volt, de már elpusztult, mely Kustyan pusztá határába létezett. Ezen állítás újra a barlang nagy kiterjedése mellett bizonyít. A hegy tövében van több hosszú halom, mely ugylátszik — mint a szájhagyomány is tartja, nem egyéb, mint a barlangból kihordott föld, mely idővel begyepesült, jelenleg jelentékeny halmokat képez

Hogy miként akadtak e földüregek? Arról tek. Modrovich Ignác ur szerint a hagyomány ez:

Modrovich Ignác ur s mások szerint Bonfin munkájában tétetik e helyről említés, midőn ez a tatárok pusztításait elmondja, megemlékezik arról is, hogy a magyarok sokhelyt barlangokban kerestek menedéket, mint ilyen helyet előhozta ezt is, mondván: „propeterram lap consederunt.“ (lap = Alap). Azonban ez állítás, valamint másoké is, kik Thuroczyban keresik az említett latin kifejezést, téves, minthogy a felhozott írókat átvizsgálván, bennök e barlangról épen semmi feljegyzést nem találtam, hihetőbb egy másik állítás, mely szerint a budai országos levéltárban van egy régi feljegyzés, mely e helyet körülményesen leírja, s mely után dicső emlékü nádorunk József főherczeg, midőn a sárvíz csatorna ásatása megkezdett e vidéken megjelenvén, felkerestette a barlang nyílását; melyet csak hosszú kutatások után, a hegy déli oldalát hegyes vas nyársakkal szurkálva letek fel, a nyílás előtt nagy kő hevert, melyet elhengerítvén több szobába behatoltak. Ugyanez, mind több hiteles elbeszélők állítják, sisakot, kard-darabokat, emberi s állati csont-maradványokat letek, azonban mélyen ezek sem hatoltak be.

A helybeli néphagyomány szerint, tatárjáráskor, a környék lakói menekültek ide. A tatároknak többeket sikerült kicsalni s felkoncolni, mire a bennlevők keblében a gyanus s félelem oly magas fokra hágott, hogy Ázsia ezen undok népének elvonulásakor, Béla királyi szavára sem akartak kijönni, míg az palástját be nem nyújtá. Csak ekkor hagyták el penészes odújukat. A köznép száján még számtalan tündér rege fordul meg a barlang lakóival; majd az arany ládákon ülő sárkányról.

Némely szakértőink állítják e barlangról, hogy nem a tatárok elől menekülő magyarok, hanem előbb talán Pannonia ős lakói készítették. Saját véleményem is ez. Azonban a régészet által felállított korszakok közül melyikhez tartozik bizonytalan, mert ha találtak is edényeket vagy más tárgyakat — egy sem jutott kezem közé. Magyar korbéli készítménynek e művet állítani egyáltalában nem lehet; különben is oly rémület közepett, ily colossalis művet, rövid időn, mert maga a tatárjárás is csak másfél évig tartott, elkészíteni lehetetlen; hanem azt megengedem, hogy a tatárok elől menekülő magyarok ezt lakhelyül használták.

Bővebb kutatások után azt hiszem, nem jelenték-telen felfedezések történnének s mind történelmünk-re, mind régészetünk-re nézve, bizonyára érdekes adatok birtokába juthatnánk. Azonban e kutatások, csak ugy lennének érdekesek s egyszersmind kimerítők, ha egy szakértőkből álló társaság venné vizsgálat alá e barlangot. Vajha addig is akadna valaki e vidéken, ki a netán előforduló régiségeket, legyenek azok régi edé-nyek, pénzék vagy fegyverek, valamint a népmondákat összegyűjténé, alakítandó régiségtárunk számára, mily nagy hasznot tenne az, megyei történetünknek!

Egyszersmind fölkérem mindazokat, kik ezen üregek multját illető adatokkal szolgálhatnak, legyenek szivesek e lapok hasábjain nyilatkozni, vagy engem erről tudósítani.

Hattyúffy Dezső,
m. történelmi társulat tagja.

Városi.

Városi főispán székfoglalása.

Folyó hó 10 re városi közgyűlés lévén hirdette, melynek tárgyát az újonan kinevezett városi főispán ő mltsága Zuber József urnak ünnepélyes beiktatása képezé.

A házakról lengő nemzeti, kék-vörös (városi), sárga-zöld (megyei), színű nagyszámu lobogók már kora reggel hirdették, hogy szokatlan ünnepélynek leszünk tanui.

Délelőtt 1/9 órakor a városi tisztikar és képviselő testület a városházán, — a megyei tisztikar pedig a megyeházán teljes díszbe öltözve összegyűlvén, amaz a városi polgármester Pribék Antal, emez a megyei első alispán Szűts Adolf urnak vezetése alatt, a székes-egyházban tartott ünnepélyes nagymisén, melyen megyés püspök ur ő mltsága pontificált, testületileg meg-jelent. Jelen voltak továbbá, a közös hadsereg és honvédség tisztikarán kívül, a helybeli ügyvéd-egylet, tanítóikar és a czéhek.

Ezután megjelent főispán ur is, ki a városi tisztikar és képviselők között foglalt helyet.

Az isteniszolgálat után, az itt megjelent testületek a városház nagy termében gyűltek össze, hol polgár-mester ur a közgyűlést megnyitván, felolvastatott a m. k. belügyi ministerium rendelete, mely szerint tör-vényhatósági joggal felruházott Székesfejérvár és Pécs városok főispánjává Zuber József ur nevezetett ki. Polgármester ur indítványá folytán Nsgos Venosz Imre kanonok elnökele alatt: Gebhard Ignác, Szeppelt Nándor, Hoffmann István és Boross Imre képviselőkből küldöttség menesztetett, hogy főispán urat széke elfog-lalása végett hívja meg.

Ezen meghívás folytán ő mltsága a jelen voltak zajos éljenzése között, elfoglalván székét, Pribék Antal városi polgármester ur által következő beszéddel üd-vözöltetett.

Méltóságos főispán ur! A valódi szabadság nélkülözhetlen tényezői, a jól értelmezett jog és köte-lesség, oly összenőtt s egymás nélkül nem is képzelhető fogalmak, melyeket, valamint e legrégibb időtől fogva mindenkor igaznak bebizonyult jelszavat is: „salus reipublicae suprema lex esto“ („az állam üdve legyen a legfőbb törvény“) senkinek, ki az önzetlen honszeretet és észszerű haladást tüzte ki irányul, soha, semmi körülmények közt feledni nem szabad. Hazánknak, mint alkotmányos országnak legfényesebb oldala, nem-zetünknek legszebb joga abban áll, hogy a törvény-hozás hatalmában a koronás királylyal népképviselőt alapján osztakozik; de épen azért, mert e legnagyobb jogban részesül, reá egyszersmind a legszigorubb kötelesség is: az önalkotta törvények iránti korlátlan engedelmség kötelme háramlik. (Élénk helyeslés).

Ezt, valamint a „salus reipublicae“ elvét is váro-sunk mindenkor szem előtt tartván, jelenleg is minden élő és így a kir. városokat rendező legújabb törvényeink iránt is engedelmséggel és tisztelettel viseltetik, ámbár ez utóbbiak által a királyi város polgárainak jogai az eddiginél szűkebb keretbe szorítvák; mert felteszi, hogy alkotmányos törvényhozó honatyáinkat e törvény hozatalára nem más, mint hazánk ily módoni felvirág-zásának reménye s e szerint a „salus reipublicae“ elve indította, mely nemes cél elérése végett, valamint városunk minden egyes polgára, ugy ő s városunk egyeteme is, még jogainak egy némelyikét is a haza oltárára föláldozni honfíui kötelességének ismeri.

Bocsásson meg Méltóságod, hogy mindezeket felemlíteni bátor voltam; tettem ezt azért, mert bár rövid vázlatban, hű képét akartam lefesteni városunk-nak, melynek törvényrendelet főispánjával Méltóságodat üdvözölhetjük (zajos éljenzés). Fogadja Méltóságod legmélyebb tiszteletünk zálogául azon őszinte nyilatkozatunkat, miszerint városunk rendkívüli szerencsé-jének tartja, hogy az átalakulás nehéz korszakában Méltóságodban oly főispánt nyerhetett, kinek tudomá-nyos képzettsége, eddigi fáradhatlan munkássága, kétségbe nem vonható hazafisága, elég garantia arra, hogy Méltóságod kormányzata alá bizott városunknak imént említett elvét szintén sajátjává tevén, nemcsak az állam iránti kötelmeink, de egyszersmind jogaink felett is hű ör leend. (Élénk éljenzés) és minden törekvését oda irányozandja, hogy városunkat és ha-zánkat felvirágtasson indítsa. Ugyanazért e nemes reményben, mely mindnyájunkra nézve boldogító. üdvözölöm Méltóságodat, szivemből ohájtván, miszerint a most elfoglalandó főispáni székét, az egek ura, a boldogság és meglegedés gazdag virágaival halmozza, hogy így Méltóságod mint városunknak szerete tisztelt főispánja, körünkben mindnyájunk örömére és hasznára soká, igen sokáig éljen. (Viharos, hosszan tartó éljenzés.)

Erre ő Méltósága ekkép válaszolt: Mélyen tisztelt városi közönség! Tekintetes köz-gyűlés! Általam igen t. jelenlevők! Ó császári és ap. kir. felsége által sz. kir. Székesfejérvár és Pécs váro-sok főispánjává kinevezetvén, többszörös örömben részesültem felséges urunk és királyunk e magas